

SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik Postbus 2235 6201 HA Maastricht

Het SOK-bestuur:

Ton Breuls	Voorzitter	00-3212454059	<i>tbreuls@skynet.be</i>
Erik Lamkin	Vice-voorzitter	043-3479823	<i>e.lamkin@mecc.nl</i>
Joep Orbons	Secretaris	043-3618793	<i>jorbons@xs4all.nl</i>
Norbert Hensing	Ledencoördinator	043-3264114	<i>n.hensing@wxs.nl</i>
John Caris	Ledenactiviteiten	043-3432174	<i>sonnie@home.nl</i>

E-mail SOK:

sok@nhgl.org

De SOK is geassocieerd met "Subterranea Britannica".

Bestuur Stichting ir D.C. van Schaik:

Joep Orbons	Voorzitter	043 - 361 87 93	<i>jorbons@xs4all.nl</i>
Desirée Schoenmakers	Secretaris	043 - 321 65 06	<i>d.schoenmakers@wanadoo.nl</i>
Pierre Hardy	Penningmeester	043 - 363 75 91	<i>pfg.hardy@hetnet.nl</i>
Erik Lamkin	Bestuurslid	043 - 347 98 23	<i>e.lamkin@mecc.nl</i>

E-mail Stichting ir. D.C. van Schaik:

vanschaikstichting@nhgl.org

Technische commissie Stichting ir D.C. van Schaik:

Olav Hensing, Plateauweg 7, 6212 EA Maastricht, Telefoon:043 - 3218473

Redactie SOK-Mededelingen:

Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne/Riemst, Telefoon: 00 - 3212454059

Redactie SOK-INFO:

Fons Leunissen, Wijnbesstraat 105, 6543 TL Nijmegen, Telefoon: 024 - 3781820
E-mail: sok-info@planet.nl

De SOK op Internet:

www.sok.nl

SOK-ledenpasjes:

SOK-leden kunnen een SOK-lidmaatschapspasje krijgen dat een jaar geldig is.
De aanvraag moet vergezeld van een pasfoto bij de secretaris worden ingediend.

SOK-Ledenavonden:

SOK-Ledenavonden worden iedere 2^e vrijdag in de maanden januari, maart, mei, september, en november gehouden in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht.
Aanvang 19.30 uur.

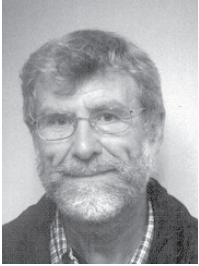
Groeven SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik:

De SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik hebben diverse groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Informatie in verband met het bezoeken van deze groeven is te vinden op de laatste pagina van deze SOK-INFO.

Voorpagina: de mosasaurus in het "museum" van de Zonneberg.

Oproepen van en naar SOK-leden

Nieuwe leden

- G. Wishaupt,
Kochstraat 3,
6164 HA Geleen,
Tel: 046-4751399

- M. Weiland,
Heggestraat 11,
5664 BE Geldrop,
Tel: 040-2858334,
mweiland@worldonline.nl

Adreswijziging:

- Han Bochman, Kiezelweg 246, 3620 Lanaken
- Nieuwe e-mailadres Ger Goessens: ger.goessens@vodafone.nl

Programma ledenavond:

Op **vrijdag 11 januari** is er weer ledenavond in het Natuur Historisch Museum te Maastricht. De aanvang is zoals gebruikelijk om 19.30 uur. De volgende punten staan op het programma:

- Mededelingen van het bestuur.
- Een heuglijk feit; 25 jaar SOK!
- Groevedia's van Ton Breuls.
- Uitgebreid nieuwjaarswensen uitwisselen in het museumcafé.

Tot dan!

Berglopers hebben dochters....

Er is een oud gezegde dat echte berglopers veel dochters hebben. Een variant van dat gezegde is dat berglopers altijd een dochter als eerstgeborene hebben. Bergloper en SOK-lid Erik Honee houdt zich in ieder geval keurig aan die regel en meldde ons kortgeleden vol trots de geboorte van zijn dochtertje Anna. Het SOK-bestuur en de redactie van de INFO willen hierbij dan ook hun hartelijkste gelukwensen overbrengen aan het prille gezinnetje!

Ofenkaulen op Internet

In SOK-Mededelingen 33 stond een zeer uitgebreid artikel over Ofenkaulen in Duitsland, geschreven door Joern Kling. Dit artikel is door Joern nu ook in zijn geheel op internet gezet, compleet met een groot aantal haarscherpe kleurenfoto's. Een aanrader voor SOK-leden om deze website eens te bezoeken! Zie: <http://www.ofenkaulen.de/html/gesch/online.htm>

Jubileumboek: "Delfstoffen in Cadier en Keer":

De Vereniging tot Natuurbehoud bestaat 35 jaar. Om de mensen een indruk te geven van de delfstoffenwinning in Cadier en Keer en omgeving, heeft geoloog en voorzitter Sjef Felder een naslagwerk geschreven dat is opgedragen aan de delvers van weleer.

Het boek geeft overzichtelijk ingedeeld weer hoe Cadier en Keer aan delfstoffen kwam en op welke manieren deze werden gewonnen, in groeves en grotten. Geschreven in een stijl die voor veel lezers toegankelijk is, wordt er in een viertal hoofdstukken verhaald over mergel-, grind- en vuursteenwinning, geologie, ontsluitingen, boringen enzovoorts. Foto's en profielen verduidelijken het geheel.

Felder wil met zijn boek een stuk Keerder historie bewaren voor het nageslacht omdat, zoals hij het zelf zegt *"over 50 jaar bijna niemand meer iets weet van de delfstoffenwinning in Cadier en Keer en omgeving"*.

Geïnteresseerden die het boek willen kopen, kunnen iedere maandag tussen 14.00 en 17.00 uur terecht in 't Keerhoes gelegen aan de Limburgerstraat 78 te Cadier en Keer. Meer informatie kunt U verkrijgen op telefoonnummer 043-4071522. Het boek kost voor leden van de vereniging 10,00 Euro en niet-leden betalen 20,00. Euro. Geen geld voor dit stuk Limburgensia.

Erik Lamkin

Excuses

Aan allen die aanwezig waren op de Sok-ledenavond van 9 november: Afgelopen ledenavond liepen de gemoederen hoog op betreffende "Het Plan". Tijdens deze discussie ging ik ook in op, overigens terechte, aanmerkingen van dhr. Bekendam. Helaas viel ik dhr. Bekendam vrij fel aan, ja zelfs bot. Dit werd me ingegeven door een gevoel van woede, al rechtvaardigt dit het gebeurde niet. Direct na afloop heb ik dhr. Bekendam mijn welgemeende excuses aangeboden.

Ik ken dhr. Bekendam niet persoonlijk en mijn opmerkingen waren ook nooit persoonlijk bedoeld. Aangezien ik van mening ben dat ik, als ik iemand publiekelijk niet juist bejegen, deze persoon ook publiekelijk mijn excuses moet aanbieden doe ik dat dus bij dezen.

Niettemin blijft het feit bestaan dat ik met sommige punten van "Het Plan" niet eens ben.

Ger Goessens

Redactioneel

De redactie van de SOK-INFO wenst hierbij alle SOK-leden en hun verwanten een voorspoedig 2002! We zien een bewogen SOK-jaar tegemoet, want we zullen in de loop van het jaar door allerlei bijzondere activiteiten gaan vieren dat onze studiegroep vijftienvintig jaar bestaat. Ook zal in september 2002 het jubileumnummer SOK-INFO 100 verschijnen en dat belooft natuurlijk een zeer speciale aflevering te worden. Verder staan er nogal wat belangrijke ontwikkelingen op stapel, denk bijvoorbeeld maar aan het "Inventarisatieproject Groeven" oftewel "het Plan", waarover nu zo druk van gedachten wordt gewisseld in onze studiegroep. Ten slotte is te hopen dat er komend jaar eindelijk een einde zal komen aan diverse slepende kwesties, zoals de preciaire toestand van de groeven van Caestert en Ternaaien. Zou het niet geweldig zijn als die Groeven uiteindelijk ook in beheer kwamen bij de Van Schaïkstichting, in het kader van een of ander grensoverschrijdend project?

Er is een royaal handjevol SOKkers dat ons trouw steeds weer uitstekend materiaal voor de INFO levert (waarvoor hierbij nog eens onze hartelijk dank!), maar we hopen dat in het komend jaar ook eens wat andere leden de geest krijgen om iets voor de SOK-INFO te schrijven. Artikeltes, mededelingen, meningen, opmerkingen, observaties, anekdotes, foto's en tekeningen zijn altijd van harte welkom en we zullen dus ook in 2002 hierover blijven doorzeuren. Zelfs van een krabbeltje vol met spelfouten en stijlzonden maken we nog een goed artikel, dus gebrek aan schrijfvaardigheid is geen excuus!. De SOK-INFO is een prima medium voor uitwisseling van gegevens en al vaak leidden de geplaatste oproepen, artikelen en afbeeldingen weer tot nieuwe artikelen. Soms zelfs tot artikelen in onze "grote broer", de "SOK-Mededelingen". Zo werd, naar aanleiding van het "Vleermuismeisje" op de voorpagina van SOK-INFO 93, door A. Voûte en W. Bongers een overzicht van de historie van het ondergrondse vleermuisonderzoek opgetekend in SOK-Medelingen 36. We zien de SOK-INFO dan ook niet louter als mededelingenplakbord, maar tevens als een van de instrumenten tot het beoefenen van de studie der onderaardse kalksteengroeven. Ook zou het wellicht nuttig zijn als er bij zwaarwegende discussies over actuele zaken de belangrijkste geschilpunten overzichtelijk werden uiteengezet in de SOK-INFO, zodat alle leden makkelijker kennis kunnen nemen van de verschillend standpunten. Verder hopen we dat iedereen dit jaar zijn goede voornemens zal waarmaken en ons nu daadwerkelijk zal verrassen met die prachtige foto voor de voorpagina, waar we al zo lang op zitten te wachten!

Eén van onze trouwste leveranciers van kopij is John Caris. Als "razende reporter" schrijft hij voor ons vaak verslagen van SOK-activiteiten, zoals excursies en opruimacties in groeven. Daarnaast heeft hij geruime tijd een vaste rubriek in de SOK-INFO gehad: "Bezoekers opgespoord". Het doet ons veel genoegen om te melden dat we vanaf nu weer een nieuwe serie "bezoekers" starten. Enkele pagina's verderop is de eerste aflevering te vinden, en komend jaar zal deze interessante rubriek weer een vast item in de SOK-INFO zijn. Verder in dit nummer onder andere nog een lijvig artikel van Kees van

Hooijdonk waarin eens te meer blijkt dat het plaatsen van oproepen soms zeer veel materiaal oplevert.

Tot slot: "*Some guys have all the luck*". We schreven in dit blad al vaker over het fenomeen Ruud Dortangs. Onderhand is de gelukkige vinder van "us Bërke" een bekende Nederlander geworden want zijn gezicht verschoont steeds weer op de beeldbuis. Verder duikt zijn naam keer op keer op in allerlei publicaties. Bergdichter John Hageman droeg zelfs een van zijn meest poëtische gedichten aan hem op! (Zie verderop in deze SOK-INFO.)

Als klap op de vuurpijl vernamen we dat de ontdekker van wat nu als hèt topstuk van het Natuurhistorisch Museum geldt, op 22 oktober 2001 in datzelfde museum werd voorgesteld aan een ander topstuk, namelijk aan de alom aanbeden Maxima. Ze schijnt verloofd te zijn, maar toch: wat een opmerkelijke geluksvogel is die Rudi!

De redactie

Meningen over het Inventarisatieproject Groeven zeer welkom bij bestuur

Tijdens de laatste ledenbijeenkomst heeft Joep Orbons namens het bestuur van de SOK de plannen gepresenteerd, die in samenwerking met het IKL uiteindelijk zullen resulteren in het veiligstellen van (een deel van) de groeven voor de toekomst. Die groeven zullen toegankelijk zijn voor SOK-leden die er onderzoek willen doen en komen in beheer bij de Van Schaïkstichting. Voorafgaand aan dit alles is er een inventarisatie- of onderzoeksprogramma voorgesteld, waarin per groeve allerlei aspecten vastgesteld worden. Aspecten die voornamelijk met stabiliteit en toegankelijkheden te maken hebben en die bepalend zijn voor het besluit om later de groeve toe te voegen aan de lijst van groeven, in beheer bij de Stichting ir. D.C. van Schaïk.

Het voorstel heeft nogal wat reacties opgeleverd (zowel positieve als negatieve), maar Belangrijk is echter de vaststelling dat al deze reacties de betrokkenheid van de leden aantonen! De meeste reacties betreffen niet het idee achter het plan, maar spitsen zich toe op details. Het bestuur is van mening dat deze plannen alleen te verwezenlijken zijn, als er een breed draagvlak onder de leden bestaat.

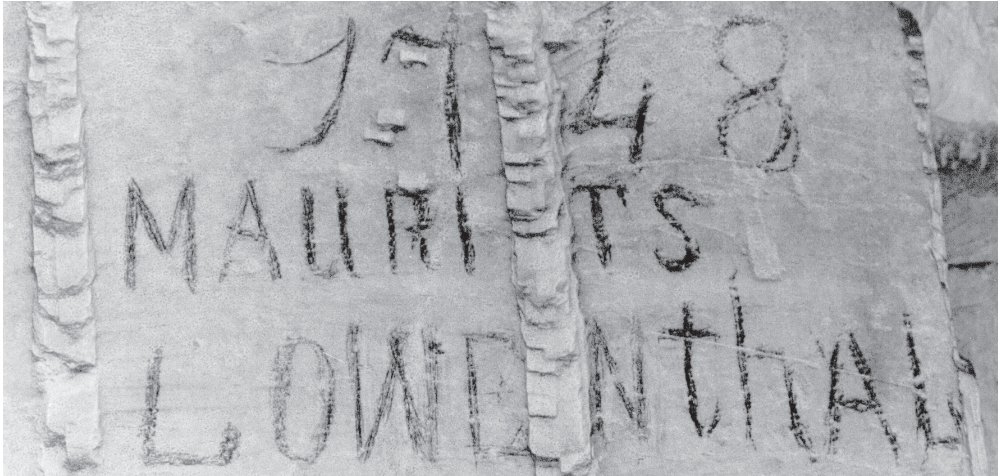
Daarom is in samenspraak met het IKL het tijdspad van het programma (voorlopig) opgeschort en zal het bestuur zoeken naar een draagvlak, waarbij alle opmerkingen van de leden zwaar mee zullen wegen. Het resultaat van dit alles zal uiteraard opnieuw aan de leden voorgelegd worden.

Om tot een weloverwogen nieuw voorstel te komen, hebben we uw mening hard nodig. Positief of negatief zijn dan ook wellicht niet de juiste etiketten voor de diverse standpunten, want alle visies tellen even hard mee en zijn van harte welkom. U kunt daarvoor terecht bij alle bestuursleden en met alle bekende communicatiemiddelen.

Het bestuur

Bezoekers opgespoord: Maurits Lowenthal

In gangenstelsel Zonneberg, niet ver van de ingang en de kapel verwijderd, staat een groot opschrift in houtskool: "Maurits Lowenthal 1748". Sinds mensenheugenis hebben berggidsen hier verteld over de belegering van Maastricht door de Franse troepen, die plaatsvond in 1748. Kern van dat verhaal was meestal de aanwezigheid van Franse militairen op de Sint Pietersberg. Eén van die militairen zou de bevelhebber van de Franse strijdkrachten zijn; Maurits Lowenthal. Naast deze, sterk vereenvoudigde, versie van een verhaal met betrekking tot dit opschrift zijn er nog vele andere versies in omloop (geweest). Toen ik voor deze rubriek in de SOK-INFO op pad ging om een levensbeschrijving van deze legeraanvoerder te zoeken, kwam

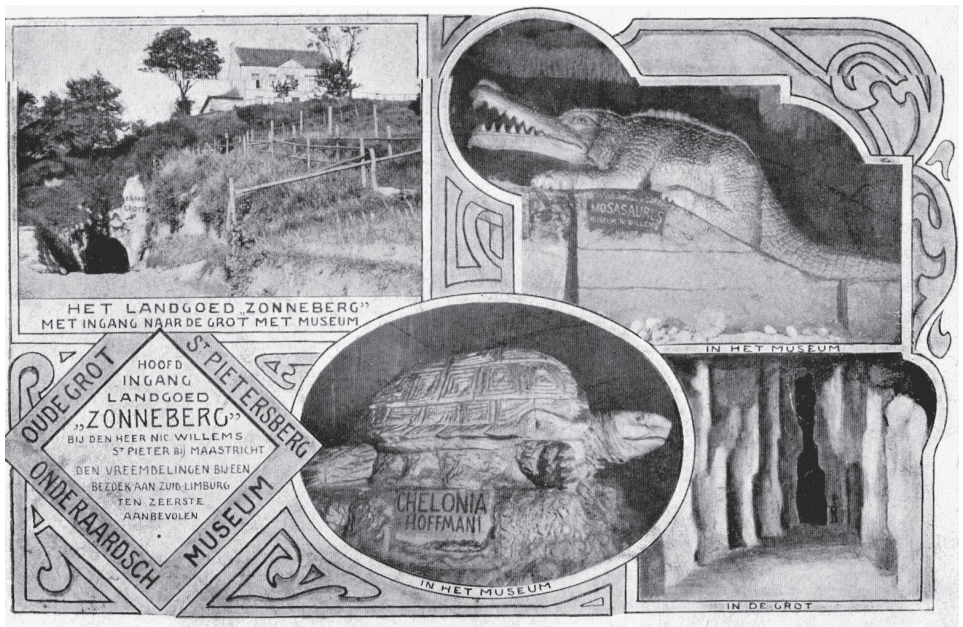
ik al snel tot een ontdekking: Maurits Lowenthal heeft nooit aan het hoofd van de Franse belegeringsmacht gestaan.

Door verder speurwerk kwam ik tot de verrassende ontdekking dat er helemaal geen Maurits Lowenthal bij de belegering aanwezig was geweest. Er was zelfs niets te vinden over deze persoon, alsof hij nooit bestaan had. Wél waren maarschalk Maurits van Saksen (opperbevelhebber) en maarschalk Waldemar Löwendal (rechterhand van Van Saksen) aanwezig geweest. De situatie begon me nu langzaam duidelijk te worden. Het opschrift staat in een deel van het stelsel waar in het begin van onze eeuw meerdere vervalsingen van klinkende namen uit het verleden op de wanden geschreven werden. De daders waren gidsen die rond de eeuwwisseling probeerden te concurreren met de rondleiders van stelsel Slavante die allerlei interessante bezienswaardigheden zoals oude opschriften, een negendrup, en een "museum" aan de bezoekers konden laten zien. Blijkbaar was de vervalser van Maurits Löwendals handtekening slecht geïnformeerd en haspelde hij de namen van de twee maarschalken door elkaar. Dubbele geschiedvervalsing dus! Eigenlijk zou deze keer de titel van deze rubriek dan ook niet "bezoekers opgespoord" zou moeten heten, maar "bezoekers ontmaskerd"! Overigens vertellen gidsen vandaag de dag naar eer en geweten uitsluitend waarheden, velen van hen zijn fanatiek bergloper en sommigen zijn ook lid van de SOK!

Op zoek naar Nic Willems

Op de voorpagina van deze SOK-INFO is een mooie dia afgedrukt. Fons Leunissen liet hem voorjaar 2001 op de SOK-ledenavond zien tijdens zijn presentatie over een educatieve diaserie van vlak na de oorlog, genaamd "Limburg, ons krijtland". Op de betreffende foto staat de Mosasaurus van het museum in de Zonneberggroeve. Die kennen we natuurlijk allemaal, maar het bijzondere is dat op deze foto nog duidelijk het opschrift "*museum N. Willems*" naast het beeld te zien is. Samen met Erik Lamkin heb ik daarover zitten nadenken en de nu volgende feiten eens op een rijtje gezet.

- Er is een oude Ansichtkaart, naar men zegt van omstreeks 1908, waarop dezelfde foto van de Mosasaurus staat. Op die kaart staat ook: "*bij den heer Nic Willems St. Pieter bij Maastricht den vreemdelingen bij een bezoek aan Zuid-Limburg ten zeerste aanbevolen*" (zie de bijgaande foto).

- Hans Kamphoven schreef in het boek "De Sint Pietersberg" van D.C. van Schaik e.a. uit 1983 dat de heer Willems, woonachtig aan de Ursulinenweg, in 1938 rondleidingen verzorgde in de Zonneberggroeve.

- Toen in de twintiger jaren van de twintigste eeuw ten noorden van de Begijnenkamer in de Zonneberg een flink aantal gangen was ingestort, zeiden de mensen op Sint Pieter dat de "Berg van Willems" was ingestort. Tenminste, dat is mij vroeger zo verteld. Ferdinand Tripels, een bekende bergloper uit de jaren dertig en veertig, kan zich echter niet herinneren dat de Zonneberggroeve zo genoemd werd.

- Eind negentiende eeuw werd er onder de hoeve Zonneberg, waar N.Willems de eigenaar van was (!), een nieuwe ingang (de huidige dus) gemaakt.

Vrij snel daarna, in het begin van de twintigste eeuw, werd de Zonneberggroeve ingericht voor toeristische rondleidingen. Daarbij werden er veel bezienswaardigheden uit het toeristische gedeelte van het gangenstelsel Slavante nagemaakt, bijvoorbeeld de negendrup (die werd zelfs tweemaal nagemaakt!) en diverse oude Spaanse opschriften zoals "*Don Alvarez de Toledo 1570*". Ook werd er, net als in Slavante, een museum ingericht met daarin onder de Mosasaurus die op de voorpagina staat. Ten slotte kregen A. Symaijs en H. van der Veur en ook A. Sondijker omstreeks 1900 de opdracht om diverse tekeningen, reclames, en reliëfs in de Zonneberg te vervaardigen.

Was Nic Willems de initiatiefnemer en opdrachtgever van al deze werken? Wie was hij eigenlijk en van wanneer tot wanneer heeft hij zelf rondleidingen verzorgd? Werkten er toen ook nog andere gidsen in de Zonneberggroeve? Kortom: wie weet er meer, wie kan ons bij deze speurtocht helpen?

Ad Lagas

Mosasaurus Hoffmanni:

Voor Rudi Dortangs en Jan Vollers

ondulerend, pagaaiend
dodende dynamiek

majesteit, tiran
gerespecteerde predator

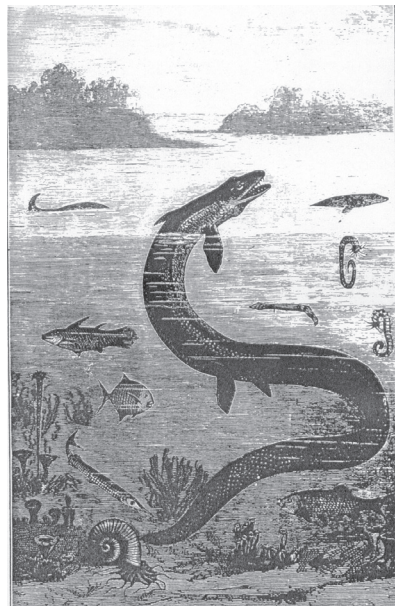
fameus, coryfee
l'animal de Maestricht

geketend hervonden
in verloren zeeën

imponerend, gloriërend
opnieuw

Krijtzeējuweel

John Hageman

Naamgenoot gezocht

Alweer bijna een jaar geleden plaatste ik een oproep in SOK-INFO 92 waarin ik informatie vroeg over een opschrift van een groepje berglopers, dat is aangebracht in de omgeving van de "E" muur. Het opschrift bestaat uit de datum "15-4-1944" en een lijstje met de volgende namen: "A. Hermans, C. v. Hooijdonk, M. Manekse, R. Dolhain, J. Hermans, J. Moors, W. v/d Port, W. Bakker". Mijn bedoeling was om de identiteit van mijn naamgenoot, C. v. Hooijdonck, te achterhalen. Sindsdien is het gelukt om stukje bij beetje informatie te verzamelen en die als een jig saw puzzle in elkaar te passen. Het blijkt te gaan om een groepje scholieren dat zich vaak in de gangenstelsels begaf en dat zich de "Vleermuizenclub" noemde. Ze lieten her en der hun namen achter op de wanden in de gangenstelsels en raakten later betrokken bij de oorlogsgebeurtenissen in en om de Sint Pietersberg. Hieronder leest u over hun lotgevallen.

Reeds op de dag van het verschijnen van SOK-INFO 92 werd ik gebeld door de heer Aristides (Stied) Witlox, Sok-lid en woonachtig te Maastricht. De heer Witlox wist me te vertellen dat zich in de veertiger jaren verschillende jeugdclubs in de berg ophielden, zoals de Bergmennekes, de Troglodielen (de club van Wim van Schaik) en de Vleermuizenclub. In de laatste oorlogsjaren waren de scholen alleen 's ochtends open, zodat er volop tijd was om in de berg door te brengen. De laatste vijf namen uit het lijstje bleken toe te behoren aan leden van de Vleermuizenclub. Ook de heer Witlox was lid van die club maar hij was de

bewuste dag niet van de partij, waarschijnlijk omdat hij toen zijn verjaardag vierde. De bovenste drie namen kwamen hem niet bekend voor, het waren in ieder geval geen leden van de Vleermuizenclub.

Op dezelfde dag ontving ik een e-mailbericht van de heer Henri Ceha. Hij was destijds ook lid van de Vleermuizenclub, en heeft verschillende van de mensen van het opschrift goed gekend. Hij vertelde dat de Vleermuizenclub een dagboek bijhield, waarin bergtochten van 11 en 16 april 1944 zijn opgetekend, maar dat daar helaas niets over de tocht van de 15e april te vinden is. Zowel de heer Ceha als de heer Witlox vertelden me dat de "W. Bakker" uit het opschrift in Berg en Terblijt woont en gaven mij zijn adres. Nadat ik contact met hem had gezocht, schreef de heer Bakker mij dat hij op de bergtocht van die 15e april zeker van de partij was geweest, en dat het opschrift onmiskenbaar door hem geschreven was. Het hoe en waarom kon hij zich niet goed meer voor de geest halen, maar hij veronderstelde dat hij door W. van

de Port en J. Moors werd meegevraagd omdat hij de weg zo goed kende in de grotten. Ook de heer Bakker was lid van de Vleermuizenclub.

Hiermee leek een einde te zijn gekomen aan mijn speurtocht naar het groepje berglopers dat op 15 april 1944 een opschrift achterliet in de gangen van het Zonnebergstelsel. Het verhaal kreeg echter een onverwacht vervolg, toen ik in het onlangs door mij gekochte boek "Ondergronds verzet" van Rik Valkenburg (over de oorlogsherinneringen van de heer Wim van Schaik) dezelfde namen tegenkwam: Stied Witlox, Henri Ceha en Willem Bakker, dus de leden van de Vleermuizenclub, evenals Van de Port en Moors. Het blijkt dat de Vleermuizenclub in de nadagen van de Tweede Wereldoorlog zijdelings betrokken was bij verzetsactiviteiten, jeugdverzet, of zoals een van hen het ook wel noemt: "*meer een soort baldadigheid*". Hun bezigheden bestonden bijvoorbeeld uit het in stand houden van de ondergrondse verbinding met België, zodat geallieerde piloten en vluchtelingen over de grens konden worden gesmokkeld, en het doorgeven van berichten. Henri Ceha zond me enkele krantenknipsels uit zijn privé-archief die over die periode gaan.

Op zaterdag 7 mei 1994 wijdde "Dagblad de Limburger" een hele pagina aan "De slag om Fort Sint-Pieter", waarbij de Vleermuizenclub de Jeugdstorm (de jeugdbeweging van de NSB) een hak zette. De jaarlijkse sport- en speldag van de Jeugdstorm, de "landdag", was gepland op 18 mei 1944 in fort Sint Pieter.'s Morgens in alle vroegte, lang voor het aanbreken van de landdag, verzamelden de Vleermuizen en aanhang (klasgenoten) zich bij de parochiekerk van Sint Pieter. Ze hadden een plan gemaakt om de landdag te saboteren. In groepjes begaven de Vleermuizen zich via verschillende ingangen ondergronds naar het fort. Daar aangekomen werden de toegangen gebarricadeerd en de geschutpoorten volgepropt met brandbaar materiaal. Beklimbare gedeelten werden versperd met rollen prikkeldraad. Bij de ingang van het fort dromden de leden van de Jeugdstorm samen, niet begrijpend waarom men niet naar binnen kon. Toen enkele van hun leiders met ladders probeerden via de geschutpoorten naar binnen te klimmen, werd het brandbare materiaal aangestoken, zodat er zich vette rookwolken door de gangen van het fort verspreidden. De Vleermuizen hadden intussen de benen genomen en stonden vanaf een afstand, nog nahijgend en met hevig kloppend hart, te kijken hoe de leden van de Jeugdstorm beetje bij beetje afdropen. Pas tegen de avond kon op het fort de NSB-vlag weer worden gehesen. Voor de landdag was het toen te laat.

Tegen het einde van de Tweede Wereldoorlog werd een evacuatieplan opgesteld voor de bevolking van Maastricht, mocht die stad onverhoopt in de vuurlinies komen te liggen. Omdat de Vleermuizen zo goed bekend waren met de gangenstelsels werden enkele van hen gevraagd om dienst te doen als gids. Vooraf werd een gedeelte van het gangenstelsel Zonneberg in gereedheid gebracht voor de evacuatie van de bevolking van Maastricht. Er moesten routes en kamers worden gemarkeerd, geluidsinstallaties worden aangebracht en er moest elektrische verlichting worden geïnstalleerd. Ook

werd er door een groep jonge vrouwen een EHBO-post ingericht. Hoewel het nooit tot een officiële evacuatie is gekomen, begonnen de eerste Maastrichtenaren rond eind augustus 1944 hun heil te zoeken in de berg. Hun aantal zou uiteindelijk oplopen tot zo'n 5000 personen. Deze mensen waren toevertrouwd aan de zorgen van de vrijwilligers die als gids of als EHBO-ster in de berg actief waren. Een tekening met bijschrift herinnert heden ten dage nog steeds aan de geboorte van een kindje in het gangenstelsel Zonneberg in die periode.

Ook in de jaren na de Tweede Wereldoorlog kwam een aantal van de Vleermuizen nu en dan bij elkaar, getuige een bericht in de "Enci schakels" van maart 1952, waarin melding werd gemaakt van de ontdekking van een, tot dan toe onbekende, verbinding tussen Nederland en België. Enkele Vleermuizen hadden in de vakantie hun oude liefhebberij weer eens opgepakt en waren de Sint Pietersberg ingegaan. De doorgang naar België was toen reeds afgesloten door een drietal nabij de grens gemetselde muren. De Vleermuizen ontdekten toen een zeer nauwe doorgang die in enkele volledig afgesloten gangen uitkwam. De enige uitgang uit dit gedeelte werd gevormd door een gat van ca 10 centimeter doorsnee, waardoor een flauwe tochtstroom voelbaar was. Dit gat werd, gezien de vele uitwerpselen, kennelijk veelvuldig door vleermuizen gebruikt. Deze nauwe doorgang werd door de Vleermuizen verder uitgebroken zodat er een tunneltje van 3 à 4 meter ontstond dat toegang gaf tot het Caestertstelsel.

Met bovenstaande gegevens is uiteindelijk weer een opschrift in de Sint Pietersberg "tot leven gebracht". We hebben inzicht gekregen in de lotgevalen van een berglopersclub genaamd "de Vleermuizen" Wat er van mijn naamgenoot geworden is, valt echter helaas niet meer te achterhalen!

Kees van Hooijdonk

MEET THE UNDERGROUND PRESS

"Berg bezorgd om mergelgroeve" (*Limburgs dagblad -LD- van 18.09.2001*): de **LERAARSGROEVE** staat op instorten. **Doede KRIKKEN** van de dorpsraad van Berg en Terblijt is daarop geattendeerd door een artikel in **Het ONDERGRONDSE**, een uitgave van de Stichting Ondergrondse Werken. *"Er ligt zeker een halve meter modder in de gangen. Ook zijn er prachtige wandschilderijen. Als niemand ingrijpt, storten die gangen binnen afzienbare tijd in"*. De dorpsraad heeft een brandbrief gestuurd naar de beide gemeenten Meerssen en Valkenburg.

"Monnikenwerk in de Jezüietenberg" (*De Volkskrant van 29.09.2001*): recreërende Jezüieten maakten eind 19e eeuw van een mergelgroeve één grote ondergrondse kunstgalerij. **De JEZUIETENBERG** is sinds 1996 Rijksmonument en dit jaar uitverkozen tot Monument van het jaar in Maastricht. De verslaggever maakte met SOK-Lid **Peter HOUBEN** een wan-

deling: "Van de ruim 300.000 groeven op aarde zijn er volgens de Technische Universiteit van Delft slechts een paar beschilderd. Deze groeve heeft de meeste werken van allemaal".

"De bakermat van de Belgische champignonteelt" en "De onderwereld van Zichen Zussen Bolder" (Maas & Regio van oktober 2001): **Mon HEYNEN** heeft vanuit zijn tuin toegang "tot een enorm ondergronds gangenstelsel, dat maar liefst 300 kilometer beslaat". Oef! Heynen heeft zijn kuil omgetoverd tot een soort museum met houtskooltekeningen, witlofkwekerij, fossielen en last but not least, een klein café, **het Grotterieke** genaamd. Voor groepen vanaf 15 personen worden er rondleidingen verzorgd.

Uit het leven van Wim KNEEPKENS: "Groeve Zonneberg is mijn tweede thuis" (DP Compass (DSM Petrochemicals) van oktober 2001): Wim vertelt uitgebreid over zijn hobby en zijn stamgroeve **ZONNEBERG**. Elke vrijdag vertoef hij er in het kader van de **RRB-regeling**. Ook zijn passie als coach van het Cave-cam-team van de SOK komt uitgebreid uit de doeken. Daarnaast vertelt hij enthousiast over de renovatie van de **KLUIS**. Prachtige kleurenfoto's van hem en zijn collega-SOKkers sieren het artikel over de applicatiemanager SAP bij Systems Operations van DSM Petrochemicals. Yes, yes. Al met al een sympathiek verhaal over deze sympathieke SOKker.

"CATACOMBEN als inspiratiebron" (Heuveland van 23 oktober 2001): de jubilerende Catacombenstichting organiseert een nieuwe lezingencyclus over het vroege Christendom. Ter afsluiting is er een rondleiding, die ook naar delen voert, die tijdens de reguliere bezoeken normaliter niet bezocht worden.

"Kerstmarkt ook zonder nooduitgang veilig"(L.D. van 24 oktober 2001): de vluchtgang naar de Plenkerstraat had eigenlijk al klaar moeten zijn, maar de aannemer is op enorme brokken vuursteen gestoten, zodat een en ander ernstige vertraging heeft opgelopen. Desondanks hoeven de bezoekers van de Kerstmarkt in de **GEMEENTEGROT** zich geen zorgen te maken. Volgens de burgemeester van Valkenburg wordt er door de gemeente en de nieuwe organisatie (Stichting Evenementen Valkenburg) alles aan gedaan om de veiligheid voor de bezoekers te garanderen.

"Mooi verboden" (Dagblad de Limburger -DdL- van 26.10.2001): er zijn altijd plekjes waar verboden toegang heerst. Natuurgebieden, grindgaten, vervallen gebouwen en natuurlijk de mergelgrotten. Enkele jaren geleden konden deze nog, weliswaar illegaal, betreden worden. Stevige afsluitingen met de bekende verbodsborden verhinderen dat tegenwoordig. Maar de aantrekkingskracht zal blijven. De enige legale mogelijkheid om een groeve te bezoeken is zich aan te sluiten bij bijvoorbeeld een rondleiding van het VVV in Maastricht. SOK-lid en gids **Ed HOUBEN:** "Begin vorige eeuw dacht niemand om überhaupt de grotten in te gaan. Na de tweede wereldoorlog is dat toch wat veranderd".

"Cementfabrieken verkopen gronden Sint PIETERSBERG" (*Het Belang van Limburg -HBvL- van 12.11.2001*): de cemetfabrieken **ENCI** en **CBR** willen de gronden, die door hun natuurwaarden te gevoelig liggen en geen ontginningswaarde meer hebben, van de hand doen. Wat **CAESTERT** betreft, zijn er voor het Waalse gedeelte contacten met het Waalse Gewest, dat belangstelling heeft. Voor het Vlaamse deel zijn er nog steeds onderhandelingen met diverse natuurbeheerinstanties.

"Sint PIETERSBERG: boven de grond net zo avontuurlijk als eronder" (*Natuurbehoud (Magazine Ver. Natuurmonumenten) van november 2001*): een artikel, met vele kleurenfoto's over (de filosofie van) het beheer van de boven- en ondergrond. Ook de RRB-regeling komt zelfs ter sprake: *"Berglopen betekent rondstruinen in de mergelgangen, een avontuur in een duistere wereld."*

"Riemst vecht afgraven Observant aan" (*DdL van 15 november 2001*): de gemeente Riemst is bang dat de afgraving van de kunstmatige heuvel zal leiden tot het instorten van de daaronder gelegen gangenstelsels van **CAESTERT**. Ze heeft daartoe een gespecialiseerd adviesbureau ingeschakeld om te onderzoeken of de Habitatrictlijn (*een soort Europese bescherming van bedreigde diersoorten*) ook op d'n Observant van toepassing is.

"600 sympathisanten onthullen herdenkingsbeeld Matty Cilissen" (*HBvL van 20 november 2001*): in de mergelgrotten onder de **LINDESTRAAT** in Zichen is een beeltenis van het vorig jaar overleden raadslid **Matty CILISSEN** onthuld, waarna een fakkeloptocht met 600 deelnemers naar de begraafplaats trok.

"Sint Pietersberg" (*Landschapskrant Haspengouw no 4, november 2001*): vorige maand gaven de gemeenten Riemst, Maastricht, Eijsden, Oupeye, Bassenge en Visé opdracht aan het Regionaal Landschap Haspengouw om een grensoverschrijdend project uit te werken rond de St. Pietersberg (dus ook **CAESTERT**). Het gaat om de uitbouw van een wandelgebied en het herstel van het landschap. Voor de uitwerking werd **Freek VERDONCT** aangevraagd.

"Valkenburg helemaal in Kerstfeer" (*de Maaspost van 28 november 2001*) en **"In de toekomst twee kerstmarkten voor prijs van één"** (*DdL van 6 december 2001*): nog maar eens aandacht aan de kerstmarkten in de **GEMEENTEGROT** en de **FLUWELENGROT**. Nu ondermeer met een prijsvergelijking.

"Mergel 'gebroken'": (*Genius Loci - Monumentenhuis Limburg - van 11.2001*): een inventaris van de groeven in Limburg (door de Stichting Ondergrondse Werken) zal binnenkort als boek worden uitgegeven onder de titel: *"Mergel 'gebroken'" Inventarisatie van Ondergrondse Kalksteengroeven.*" In het artikel van **Luck WALSCHOT** wordt de term "gebroken" verklaard, omdat dit woord meerdere betekenissen heeft.

Met dank aan de vaste correspondenten Philip Duchateau, Erik Lamkin, Jacques Maes en Gilberte Nicolaes.

Voor reacties, kopieën, artikelen, enz.
kunt u terecht op het bekende redactieadres:

Bovenstraat 28

B 3770 Kanne Riemst

Tel/fax 012 454059 (0032 12 454059)

Email: tbreuls@skynet

**Niet vergeten:
Ledenavond Vrijdag 11 januari
in het Natuurhistorisch Museum Maastricht.
Aanvang 19.30 uur. Tot dan!**

Groeven in beheer bij de SOK danwel de stichting Ir. D.C. van Schaïk:

Bovengenoemde organisaties hebben een aantal groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve.

Voor het betreden van deze groeven moet U contact opnemen met de beheerder:

Groeve:	Beheerder:	Telefoon:
Koeleboschgroeve	Ed de Grood	043-3505490
Roothergroeve	John Hageman	043-3645419
Nieuwe groeve	Han Bochman	
Apostelgroeve	Ton Breuls	00-3212454059
Theunisgroeve	Giel Bindels	043-3472560
St. Pietersberg (Noordelijk en Zonneberg)	Erik Lamkin	043-3479823
Scharnderberg	John Knubben	043-3611227
Fallenberggroeve (niet toegankelijk)	Valère Ceulen	043-3211759
Keldertjes Slavante	Desirée Schoenmakers	043-3216506
Houbensbergske	Erik Honée	043-3256110

Bij inbraak in één van deze groeven:

Bij constatering van inbraak en of vernielingen aan een van de groeven dit direkt melden, liefst dezelfde dag nog.

Melden van vernielingen bij onderstaande personen. Als de eerste niet bereikbaar is, dan de volgende op de lijst.

- 1e Groevebeheerder van die groeve. Voor namen en telefoonnummers, zie hierboven.
- 2^e Olav Hensing, Technische commissie
- 3e Ton Breuls, voorzitter SOK
- 4e Ieder ander bestuurslid. Voor namen en telefoonnummers, zie pagina 1.

De SOK en de Van Schaïkstichting stellen zich ten doel dat de afsluiting van de groeve binnen 24 uur hersteld is.

DRUKWERK

AFZ: NL 6215 AC 318

PTT Post

Port betaald

Port payé

Pays-Bas